

Notă Informativă
**la proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de Lege pentru
modificarea art. 17 din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale**

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea art. 17 din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, a fost elaborat de către Ministerul Energiei.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul respectiv este elaborat în scopul soluționării aspectelor de procedură în situația aplicării prevederilor art. VI alin. (3) al Legii nr. 249/2022 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 251-256, art. 511).

Propunerea vine să excludă vidul legislativ privind temeiul expres de retragere a licenței în cazul nerespectării de către titularii de licențe din sectorul gazelor naturale a cerințelor legale privind separarea, independența și/sau certificarea operatorului sistemului de transport.

În anul 2016, prin Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, în legislația națională a fost transpusă Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale prin implementarea Pachetului Energetic III, care reprezintă un *sine qua non* în procesul de integrare la Uniunea Europeană, pe lângă Tratatul de aderare la Comunitatea energetică din 2010 și a Tratatului semnat pentru Acordul de Aderare la Uniunea Europeană.

Unul dintre angajamentele de bază asumate de către Republica Moldova în raport cu Uniunea Europeană în sectorul energetic, constă în asigurarea separării și independenței operatorilor sistemelor de transport al gazelor naturale de întreprinderile integrate pe verticală care desfășoară activitatea de producere, de distribuție, de stocare, de trading sau de furnizare a gazelor naturale, precum și față de orice întreprindere ce controlează întreprinderile ce desfășoară aceste activități.

Constatarea îndeplinirii tuturor cerințelor privind separarea și independența operatorului sistemului de transport este realizată prin procedura de certificare de către autoritatea națională de reglementare și se supune avizării la nivel UE de către Secretariatul Comunității Energetice.

Acest exercițiu reprezintă o precondiție de bază pentru crearea și funcționarea unei piețe competitive de energie și asigurarea accesului nediscriminatoriu a tuturor utilizatorilor de sistem la infrastructura de transport al gazelor naturale.

Reieșind din situația specifică a Republicii Moldova, în baza Deciziei D/2012/05/MC-EnC, Republica Moldova a obținut derogări ce constau în amânarea punerii în aplicare a articolului 9 din Directiva 2009/73/CE privind normele comune pentru piața internă a gazelor naturale, de la 3 martie 2012 până la 1 ianuarie 2020.

Din cei 2 operatori ai sistemului de transport licențiați în Republica Moldova, SRL „Vestmoldtransgaz” și SRL „Moldovatransgaz”, doar primul a fost certificat. Operatorul sistemului de transport SRL „Vestmoldtransgaz” a fost certificat ca operator al sistemului de transport prin modelul de separare a proprietății în anul 2021.

Pe parcursul ultimilor patru ani, autoritățile naționale, în strânsă colaborare cu Secretariatul Comunității Energetice au depus eforturi considerabile pentru a impulsiona îndeplinirea acestei obligații de către unul din cei doi operatori de transport din sectorul gazelor naturale, inclusiv prin implementarea unui plan de măsuri privind separarea acestuia conform cerințelor prevăzute de lege și directivă, însă, în final toate aceste eforturi au fost blocate de către acționarul majoritar al acestuia.

Drept urmare, în noiembrie 2021, Secretariatul Comunității Energetice a inițiat procedura preliminară împotriva țării noastre prin emiterea unei scrisori de deschidere a unui caz în care constată că Moldova nu a respectat o serie de articole din Directiva 2009/73/CE pe care țara noastră și le-a asumat.

În consecință, pentru a adopta o soluție finală a acestei probleme, la 29 iulie 2022 prin Legea nr. 249/2022 au fost introduse o serie de prevederi noi care stabilesc un termen limită până la care operatorul sistemului de transport al gazelor naturale urmează să îndeplinească toate cerințele de separare și independență și să solicite certificarea de către ANRE, în caz contrar, procedura de certificare urmează a fi declanșată din oficiu sau la solicitarea Secretariatului Comunității Energetice. Totodată noile prevederi ale legii stabilesc că în caz de neconformare, licența operatorului urmează a fi retrasă, iar în locul acestuia ar urma să fie desemnat un alt operator al sistemului de transport al gazelor naturale în Republica Moldova.

Prin urmare, prezentul proiect vine să soluționeze aspectele de procedură prin care autoritatea de reglementare ar putea pune în aplicare mecanismul de retragere a licenței operatorului care nu îndeplinește cerințele de certificare.

În confirmarea necesității aprobării urgente a acestui proiect, remarcăm că, Secretariatul Comunității Energetice a concluzionat preliminar că, din cauza lipsei realizării separării și certificării operatorului sistemului de transport SRL „Moldovatrangaz”, acest subiect fiind de o sensibilitate politică aparte în condițiile rezistenței acționarului majoritar al acestuia - SAP „Gazprom” la procesul de separare definitivă a operatorului sistemului de transport al gazelor naturale, Republica Moldova nu a respectat articolele 10(1), 17(1)(a), 18(3) și 20 din Directiva 2009/73/CE. Astfel, prin demersul ECS-31/21/RO/31-05-2023, Secretariatul Comunității Energetice a informat despre inițierea procedurii de infringement în raport cu Republica Moldova pentru nerespectarea și neimplementarea legislației comunitare în conformitate cu prevederile Tratatului de instituire a Comunității Energetice, care ia forma unui Aviz motivat – Reasoned opinion in case ECS-3/20 (*se anexează*).

Suplimentar la riscul ca Republica Moldova să fie sancționată financiar, evocăm că, asigurarea separării operatorului sistemului de transport în termen este un angajament al Republicii Moldova față de UE și în cadrul Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare încheiat cu Fondul Monetar Internațional, precum și o precondiție pentru accesarea de asistență macrofinanciară din partea UE.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul Hotărârii Guvernului nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În conformitate cu art. VI alin. (3) al Legii nr. 249/2022 (în vigoare din 10.09.2022) „*În cazul în care documentele de certificare nu au fost depuse la Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Agenția aplică art. 17 din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și desemnează provizoriu un nou titular de licență în calitate de operator al sistemului de transport al gazelor naturale în Republica Moldova*”. De notat însă, că art. 17 al Legii nr. 108/2016 (la care se face trimitere prin Legea nr. 249/2022) nu prevede expres temeiul de retragere a licenței pe motive de nerespectare a condițiilor de separare și certificare, precum și nici procedura exactă care trebuie urmată de către ANRE la realizarea acestei competențe.

Din aceste considerente, proiectul de lege propune completarea art. 17 din Legea 108/2016 cu prevederi clare care să ofere garanția aplicării corecte a mecanismului de retragere a licenței în situația

nerespectării de către titularii de licențe din sectorul gazelor naturale a cerințelor legale privind separarea, independența și/sau certificarea operatorului sistemului de transport, fapt ce împiedică desfășurarea și finalizarea procesului de certificare a acestuia.

Totodată, întru urgentarea implementării cerințelor Pachetului Energetic III în partea ce ține de asigurarea independenței operatorului sistemului de transport al gazelor naturale și neadmiterea obstrucționării procesului respectiv prin tergiversarea acestuia în instanțele de judecată, se impune necesitatea instituirii excepției privind retragerea licenței direct prin hotărârea Agenției, fiind totodată asigurat accesul liber la justiție prin posibilitatea contestării hotărârii respective în instanța de judecată. Având în vedere importanța asigurării independenței operatorului de transport al gazelor naturale în contextul securității aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova și liberalizării pieței, precum și reieșind din necesitatea implementării depline și urgente al angajamentelor internaționale, este imperativă excluderea posibilității suspendării hotărârii de retragere a licenței în cazul dat, procedură similară cu cea prevăzută în legislația națională pentru actele administrative emise de Banca Națională a Moldovei (a se vedea art. 214 alin. (8) Cod administrativ).

5. Fundamentarea economico-financiară

Aprobarea proiectului nu necesită alocarea mijloacelor financiare de la bugetul de stat.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Aprobarea proiectului nu atrage după sine necesitatea modificării sau abrogării de acte normative în sensul aducerii acestora în concordanță cu reglementările acestuia.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Proiectul este supus avizării și consultării publice în conformitate cu art. 32 din Legea nr. 100 /2017 cu privire la actele normative, fiind expediat părților interesate și plasat pe pagina web: www.particip.gov.md.

Proiectul Hotărârii este consultat, inclusiv cu Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Agenția Proprietății Publice; Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Consiliul Concurenței, Centrul Național Anticorupție, Secretariatului Comunității Energetice, SA "Moldovagaz", operatorii sistemelor de transport SRL "Moldovatransgaz" și SRL "Vestmoldtransgaz".

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul este supus expertizei anticorupție potrivit art. 35 din Legea cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Centrul Național Anticorupție.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul hotărârii de Guvern nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, astfel, nu este necesară efectuarea expertizei de compatibilitate.

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul este supus expertizei juridice în conformitate cu art. 37 din Legea cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Ministerul Justiției.

11. Constatările altor expertize

Proiectul nu cade sub incidența altor expertize necesare a fi efectuate în condițiile Legii nr. 100/2017.